

Konjunkturutviklingen i Norge

Produksjonsveksten i fastlandsøkonomien var i 1. kvartal 2005 om lag på linje med utviklingen gjennom fjoråret, og viser at oppgangen i norsk økonomi fortsetter. BNP i alt falt derimot litt tilbake i 1. kvartal, men det skyldes i stor grad midlertidige reduksjoner i petroleumproduksjonen. Vekstutsiktene for resten av året tyder på at 2005 i store trekk vil bli et gjentak av 2004. Prisveksten var overraskende lav i begynnelsen av året, men den underliggende økningen i inflasjonstakten synes nå å være mer på linje med hva forventningene var for et halvt år siden. En markert styrking av kronkursen i senere tid skaper imidlertid usikkerhet knyttet til prisutsiktene framover. Til tross for en

markert konjunkturoppgang, har ikke arbeidsløsheten sunket ifølge AKU, men den registrerte ledigheten har gått noe ned. Noe generelt press i arbeidsmarkedet finnes ikke, selv om den delen av industrien som er mest berørt av den sterke investeringsoppgangen i oljesektoren, nå kan få vansker med å besette ledige stillinger med kvalifisert arbeidskraft. Årets lønnsoppgjør er over uten konflikter og med moderate nominelle tillegg. Lønnsutviklingen innebærer likevel betydelig reallønnsvekst i 2005.

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi har nå vart i to år, og det ser ut til at oppgangen vil kunne fortsette

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2002-2005. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2003	2004	Sesongjustert			
			04.2	04.3	04.4	05.1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	3,0	4,4	0,0	0,9	1,4	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	2,3	1,0	0,0	0,2	0,7
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	-2,0	9,1	1,7	4,7	9,5	-7,4
Fastlands-Norge	-2,2	6,1	2,2	4,0	6,2	-5,6
Utvinning og rørtransport	16,9	12,3	2,2	3,3	9,8	-8,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	1,6	4,1	0,6	1,2	1,9	-0,9
Eksport	1,6	0,9	-0,2	-1,0	-1,3	0,8
Råolje og naturgass	-0,6	-0,5	-1,7	-3,6	-4,9	2,1
Tradisjonelle varer	5,1	3,0	-1,2	5,5	2,4	-1,2
Import	2,2	9,1	2,3	3,0	2,8	-2,4
Tradisjonelle varer	4,3	11,0	4,0	3,2	-0,1	0,6
Bruttonasjonalprodukt	0,4	2,9	1,1	-0,8	1,1	0,5
Fastlands-Norge	0,7	3,5	0,9	1,0	1,4	0,9
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	-1,2	2,0	0,5	0,8	0,4	-0,3
Sysselsatte personer	-0,6	0,2	0,4	0,2	-0,1	0,2
Arbeidsstyrke ²	0,0	0,2	0,6	0,2	-0,2	0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	4,5	4,5	4,5	4,5	4,4	4,5
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk ⁴	3,9	3,8	3,8	4,1	4,3	3,9
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	2,5	0,4	0,9	1,2	1,2	1,0
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	1,1	0,3	0,2	0,3	0,8	0,7
Eksportpriser tradisjonelle varer	-2,2	7,9	-1,2	2,6	1,1	1,1
Importpriser tradisjonelle varer	0,4	3,8	-0,5	0,5	-0,3	0,0
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	200,3	227,8	48,3	61,0	65,2	73,0
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	4,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Utlånsrente, banker ⁵	6,1	4,2	4,1	4,1	4,0	4,0
Råoljepris i kroner ⁶	204,7	257,3	242,5	283,1	279,9	298,0
Importveid kronkurs, 44 land, 1995=100	92,8	95,6	94,9	96,1	93,1	93,6
NOK per euro	8,00	8,37	8,26	8,39	8,20	8,24

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Definert som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

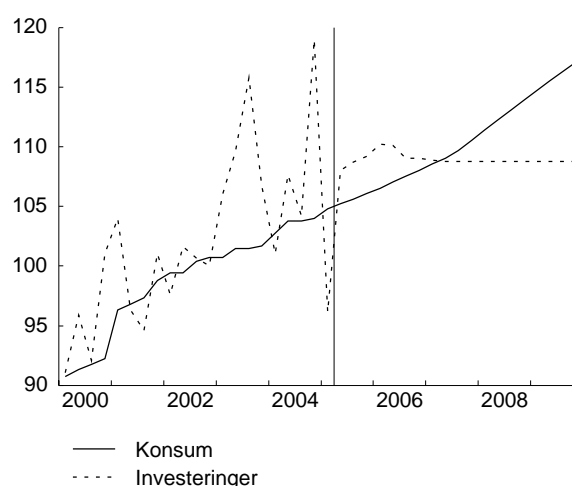
gjennom 2005 for så å stoppe opp i 2006. Tre faktorer er verd å påpeke som viktige for å forklare denne utviklingen. For det første antar vi at konjunkturimpulsene fra utlandet etter hvert dempes. For det andre kan finanspolitikken strammes litt til i 2006 sammenliknet med inneværende år, for å være i tråd med handlingsregelen for budsjettpolitikken. For det tredje er det grunn til å regne med at den sterke veksten i petroleumsinvesteringene ikke vil fortsette i 2006, men snarere kunne bli litt lavere. Pengepolitikken strammes trolig litt til i andre halvår i år i form av høyere nominelle renter, som gjennom en økning av husholdningens netto renteutgifter kan komme til å virke dempende på husholdningens etterspørsel i 2006 i forhold til i år, til tross for at realrenta faller noe. Dermed skulle det være berettiget grunn til å tro at vi kan unngå en overoppheting av norsk økonomi framover.

Det er imidlertid ingen grunn til å nedtone usikkerheten knyttet til disse forutsetningene. Som beskrevet over er det betydelig nedsiderisiko knyttet til utviklingen i internasjonal økonomi framover. Den internasjonale konjunkturutviklingen kan også bli mer positiv enn vi har lagt til grunn. Det vil i så fall kunne bli motvirket av høyere renter i utlandet som kan føre til at Norges Bank øker sine renter med mer enn det halve prosentpoenget vi har lagt til grunn framover. Balanseproblemene vil bli mer problematiske dersom finanspolitikken skulle bli ekspansiv i 2006, i motsetning til de signalene som er gitt i Revidert nasjonalbudsjett 2005. Å motvirke en slik stimulans i en høykonjunktur, vil sette pengepolitikken og Norges Bank i et dilemma mellom hensynet til indre og ytre stabilitet i kroneverdien.

Vi har i denne konjunkturoversikten forlenget tidshorisonten for beregningene fram til 2009. Som tidligere analyser viser, ser det ut til at norsk økonomi mot slutten av 2007 vil komme tilbake til en mer konjunkturøytral situasjon, dvs. at høykonjunktura vil være over i løpet av 2007. Stram finanspolitikk og internasjonal konjunkturedgang samt lavere petroleumsinvesteringer er hovedfaktorene bak dette bildet. Når vi kommer fram til 2008, vil den finanspolitiske handlingsregelen, ifølge Revidert nasjonalbudsjett 2005 (RNB), igjen gi rom for økte budsjettunderskudd og dermed bidra til å stimulere økonomien. De høye oljeprisene som vi i grove trekk forventer vil vare ved på lengre sikt, bidrar til at petroleumsfondet vil vokse raskt framover. Dette vil kunne gi grunnlag for noe større budsjettunderskudd enn tidligere antatt.

Når rentene, slik vi har lagt til grunn, ikke kommer opp på noe særlig høyt nivå verken nominelt eller reelt i løpet av nåværende høykonjunktur, vil på den annen side muligheten for en betydelig pengepolitisk stimulans være begrenset i 2008 og 2009. De fleste andre OECD-land har ikke en tilsvarende finanspolitisk handlefrihet som Norge, og vil trolig fortsatt slite

Offentlig forvaltning Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

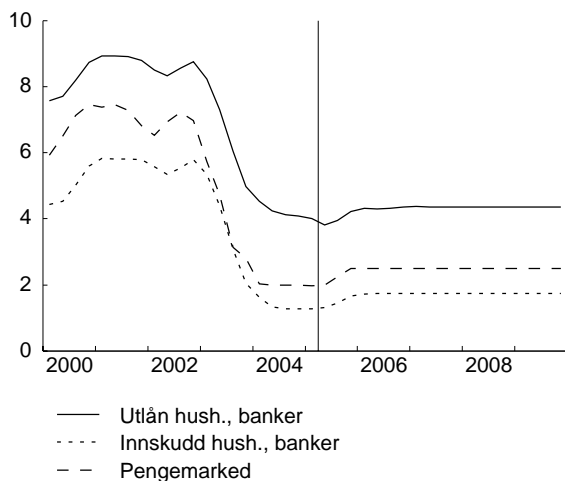
med store underskudd på sine budsjetter når neste konjunkturedgang setter inn. Det er derfor ingen grunn til å forvente at neste konjunkturoppsving i OECD-området, som vi forventer setter inn i 2008, kommer til å bli særlig kraftig.

Finanspolitikken – små impulser før 2008

Finanspolitikken har samlet sett vært ekspansiv helt siden 2000, målt ved budsjettunderskuddet (strukturelt og oljekorrigert) som andel av trendjustert BNP for Fastlands-Norge. Ifølge RNB (Tabell 3.8.) er budsjettunderskuddet målt på denne måten fordoblet fra 2001 til 2005. Sterkest var økningen i budsjettunderskuddet i begynnelsen av perioden, da norsk økonomi var i en nedgangskonjunktur. I de siste par årene har veksten i underskuddet avtatt, men anslås å bli positiv også i 2005. Dette til tross for at norsk økonomi har vært i klar oppgang siden første halvår 2003 og kom inn i en høykonjunktur mot slutten av 2004. Offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester har siden 2001 vokst (nominelt) om lag i takt med samlet utgiftsvekst, overføringer til utlandet, næringsliv og husholdninger har vokst noe mer, mens skatter fra Fastlands-Norge har økt klart mindre enn samlet utgiftsvekst. Slik sett kan en si at den strukturelle budsjettsvekkelsen i stor grad har kommet gjennom økte overføringer og skattelette i perioden 2001-2005.

For 2005 har vi skjønsmessig innarbeidet de budsjettvedtakene som er gjort, herunder de endringene i merverdiavgiftssystemet som ble innført fra siste årsskifte, og som trekker opp konsumprisveksten med om lag 0,4 prosent fra 2004 til 2005. I de nærmeste to årene legger vi til grunn at finanspolitikken strammes noe til (igjen målt ved det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet i prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge) slik RNB 2005 antyder. Når vi kommer fram til 2008, viser våre beregninger at norsk økonomi er ute av høykonjunktura og vil være over i en svak lavkon-

Norske renter Prosent

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

junktur i 2008 og 2009. Dette faller sammen med at vi ifølge handlingsregelen for finanspolitikken kan øke budsjettunderskuddet (målt som over) fordi petroleumsfondet da forventes å ha blitt så stort at forventet avkastning kan begrunne økte budsjettunderskudd. I årene 2008 til 2010 viser våre beregninger (vi legger til grunn høyere oljepriser i disse årene enn RNB 2005) at finanspolitikken kan stimuleres med knapt 25 mrd. kroner, noe som utgjør 1,7 prosent av BNP i fastlandsøkonomien (regnet i 2005-priser). Dette tilsvarer om lag de finanspolitiske impulsene fra 2001 til 2003. Vi legger altså til grunn litt strammere finanspolitikk de nærmeste to årene for så å ekspandere finanspolitikken i tråd med handlingsregelen i 2008 og 2009, som er preget av lavkonjunktur.

For 2006 og 2007 har vi lagt til grunn moderat vekst i offentlig kjøp av varer og tjenester, med en viss vekst i konsumutgifter, men om lag konstante investeringer. Også skatte- og avgiftssatser er holdt reelt uendrede, og stønadsveksten er anslått å vokse i takt med regelverket uten vesentlig regelendringer. Det er lagt til grunn at det vedtatte pensjonsforliket i Stortinget ikke vil gi vesentlig endringer i trygdeutgiftene fram til 2010 sammenliknet med nåværende system. Det er bebudet en endring i skattesystemet (bl.a. knyttet til «delingsmodellen») i 2006. Vi har lagt til grunn at dette samlet sett vil bli provenynøytralt. Den forventede endringen i skattesystemet i 2006 påvirker imidlertid utviklingen i 2005 fordi aksjeutbetalingene i år er uvanlig store. Disse betalingene forventes å bli kraftig redusert i 2006 og noen år framover.

Vi har lagt til grunn at innføring av tjenestepensjon i næringslivet i 2006 for de som i dag ikke omfattes av slike ordninger, øker bedriftenes pensjonsavgifter fra og med 2006. Foreløpige og høyst usikre anslag antyder at dette isolert sett vil kunne føre til økte lønnskostnader på om lag 3 mrd. kroner i 2006. Dette ut-

gjør vel 0,5 prosent av lønnskostnadene i næringslivet samlet sett. Imidlertid vil slike arbeidsgiveravgifter normalt veltes over på lønnstakerne. Det forutsetter vi vil skje i dette tilfellet også og derfor regner vi med at veksten i utbetalt lønn per normalårsverk i 2006 og 2007, vil bli noe lavere enn tidligere antatt. Vi antar at denne overveltingen skjer i løpet av disse to årene og lønnsveksten ikke vil påvirkes i årene deretter. Virkningen på prisveksten vil derfor bli ganske beskjeden. Vi har på nåværende tidspunkt ikke gått grundig gjennom hvilke næringer som vil bli mest påvirket av innføring av tjenestepensjon for alle, men forutsatt at dette påvirker de ulike næringene likt. Vi har også antatt at det ikke skjer noen utbetalinger fra den nye pensjonsordningen i årene fram til 2010, men at det bare påvirker sparingen. På den ene siden vil lavere utbetalt lønn som følge av ordningen, redusere husholdningenes sparing, men på den andre siden vil fondsinnbetalingene øke sparingen og nettoeffekten av dette over tid, er liten for den samlede sparingen.

Som omtalt ovenfor, legger vi til grunn at det er rom for en klar stimulans av finanspolitikken etter 2007. Basert på den antatte veksten i petroleumsfondet har vi tallfestet stimulansen til om lag 8 mrd. kroner i 2005-priser i hvert av årene 2008 til 2010. Vi har videre fordelt denne ekspansjonen likt mellom økt konsum i offentlig forvaltning og lettelse i personbeskatningen. Derfor øker veksttakten for konsum i offentlig forvaltning i 2008 og 2009 sammenliknet med de foregående årene. Virkningene på norsk økonomi av ulike valg på dette punktet er vist i et eget avsnitt til slutt i omtalen av norsk økonomi på side 23.

Svak renteoppgang

Etter to år med kraftige rentesenkninger, har Norges banks styringsrente ligget på 1,75 prosent siden mars i fjor. Norges Bank bestemte på rentemøtet den 25. mai i år å la foliorenten forbli uendret på 1,75 prosent. Samtidig ble det signalisert at renteøkninger ville komme «i små og ikke hyppige skritt».

Norsk økonomi er nå inne i en høykonjunktur. I tråd med signalene fra Norges Bank legger vi til grunn at foliorenten settes opp med til sammen 0,5 prosentpoeng i løpet av annet halvår i år. Det innebærer at pengemarkedsrenta kommer opp i 2,5 prosent ved årsskiftet. Det er noe lavere enn hva som er priset inn i markedet for framtidige rentekontrakter (FRA-rentene) i midten av juni, der det prises inn en gradvis renteøkning til 2,7 prosent i løpet av året.

Lavere økonomisk vekst internasjonalt og reduserte oljeinvesteringer bringer norsk økonomi inn i nedgangskonjunktur tidlig i 2006. I løpet av 2007 beveger vi oss inn en lavkonjunktur. Vi antar derfor at det ikke kommer ytterligere renteøkninger og at pengemarkedsrenta blir liggende på 2,5 prosent ut prognoseperioden.

Krona har styrket seg siden årsskiftet, særlig mot euro. Dette har trolig sammenheng med utfallet av grunnlovsavstemningene i Frankrike og Nederland. Vi har lagt til grunn at eurosvekkelsen er midlertidig. Målt ved den importveide kronkursen svekker krona seg med 1,5 prosent gjennom prognoseperioden, sammenlignet med nivået i 2004. Denne utviklingen i kronkursen er forenlig med at inflasjonsmålet nås sommeren 2007. I en egen boks viser vi virkninger på utviklingen i norsk økonomi av å anta en sterkere krone.

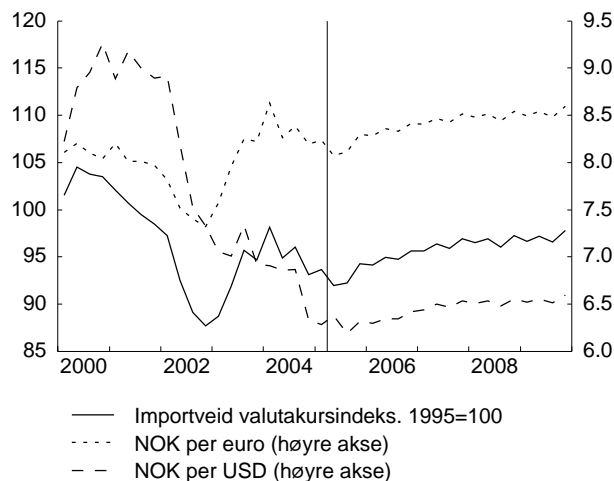
Sterk utvikling i petroleumsnæringen

Det ligger an til sterk vekst i investeringer i utvinning og rørtransport i 2005. Foreløpige KNR-tall viser riktignok et fall i investeringsvolumet fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men dette henger trolig sammen med problemer ved sesongjusteringen.

SSBs siste investeringstelling tyder nå på at investeringene i 2005, målt i løpende priser, kan bli på 92 mrd. kroner. Dette er en økning på 3,5 mrd. i forhold til forrige telling. Førstegangsanslaget for 2006 ligger på 65 mrd. – et anslag som vanligvis blir vesentlig oppjustert etter hvert som prognoseåret nærmer seg. For innværende og neste år har vi lagt vekt på tellingen som grunnlag for vår prognose, mens vi deretter har valgt Oljedirektoratets alternative høy-scenarie som rettesnor i de påfølgende år. For 2005 forventer vi nå at investeringsvolumet vil bli 25 prosent høyere enn i fjor. Utbyggingene tilknyttet feltene Snøhvit, Ormen Lange og Kristin ventes å bidra mest til dette, men også leteaktiviteten ventes å ta seg kraftig opp fra i fjor. Målt i faste priser anslås investeringsnivået i 2005 til å bli om lag som i toppåret 1998. Relativt sett gir dette likevel et lavere bidrag til BNP; i 1998 utgjorde investeringene drøye 7,8 prosent av BNP for Fastlands-Norge, mens andelen anslås til vel 6,7 prosent i 2005. Store investeringsprosjekter fases i all hovedsak ut gjennom 2006 og 2007. En vedvarende høy oljepris samt oljeselskapenes positive tilbakemeldinger på tildelingene i den siste konsesjonsrunden, gjør at vi forventer et høyt investeringsnivå også i de siste årene av prognoseperioden – men klart lavere enn i 2005. Investeringsvolumet antas å falle med drøye 5 prosent fra 2005 til 2006, og med ytterligere drøye 8 prosent til 2007. I de to siste årene av prognoseperioden antas volumet å ligge noe under dette igjen, slik at investeringsnivået i 2009 forventes å bli i overkant av nivået i fjor.

De sesongjusterte produksjonstallene for olje- og gassutvinningen viste en svak økning gjennom første halvår av 2004, for så å synke markert gjennom andre halvår. Fallet ser ut til å fortsette i 1. kvartal 2005. Dette må sees i sammenheng med omfattende (planlagte) vedlikeholdsstans på flere felt, samt tekniske problemer. Snorre-plattformen kom ikke i produksjon igjen før i slutten av januar, og bidro sterkt til utvinningsnedgangen i 1. kvartal. For 2005 forventer vi en

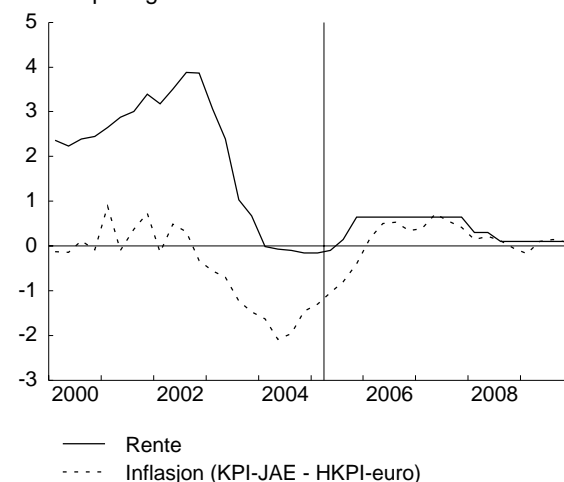
Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro

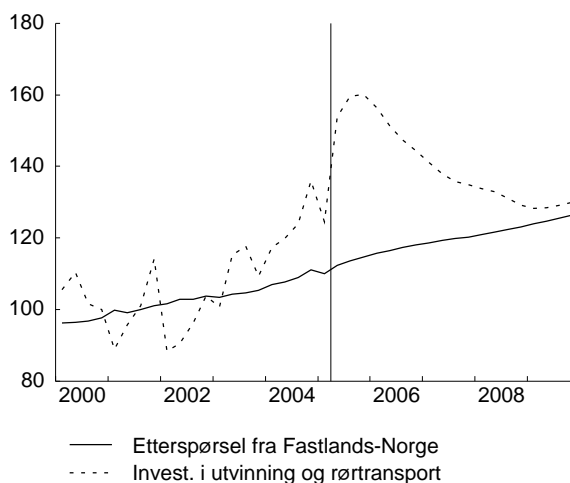
Prosentpoeng

Kilder: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Innenlandsk etterspørsel

Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Virkningen av en sterkere krone

Referansebanen er basert på at kronkursen svekkes i forhold til det sterke nivået midt i juni. I denne boksen presenteres en beregning som viser konsekvensene av at vi ikke får en slik svekkelse i tiden framover. Mens kronkursen målt mot euro gradvis svekkes til 8,60 i slutten av 2009 i referansebanen, antar vi i denne beregningen en kurs på 8,00 kroner i hele prognoseperioden. Med uforandrete anslag om forholdet mellom andre utenlandske valutaer, vil dette innebære en importveid kronkurs som er 1,3 prosent sterkere enn i referansebanen i 2005, 4,2 prosent i 2006 og gradvis økende til 6,2 prosent i 2009. I beregningen holdes alle andre størrelser som bestemmes utenfor modellen uforandret fra referansebanen, herunder de nominelle rentene. Dette er ingen realistisk forutsetning, men beregningen er ment å illustrere den isolerte betydningen av kronkursen, ikke minst for prisutviklingen.

Virkninger av en sterkere krone. Avvik fra nivået i referansebanen i prosent, der annet ikke fremgår

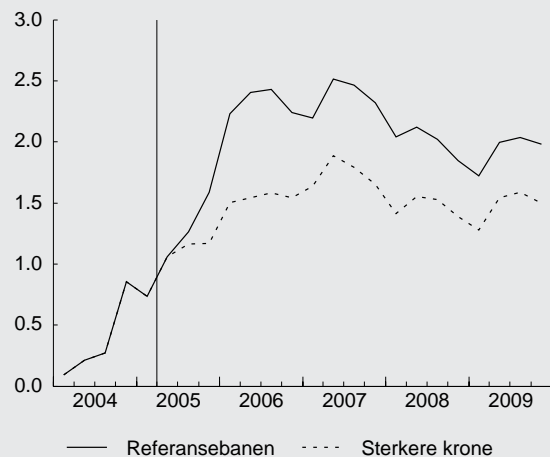
	2005	2006	2007	2008	2009
Konsum i husholdninger m.m.	0,0	-0,2	-0,2	0,0	0,2
Bruttoinvestering i fast realkap., Fastlands-Norge	0,0	-0,6	-1,1	-0,9	-0,6
Næringer	0,0	-0,5	-1,0	-0,7	-0,5
Boliger	0,0	-1,2	-2,0	-2,0	-1,4
Eksport tradisjonelle varer	-0,2	-0,5	-0,7	-0,8	-0,9
Import	0,1	0,1	0,2	0,4	0,6
BNP Fastlands-Norge	0,0	-0,4	-0,5	-0,5	-0,4
Industri	-0,2	-1,1	-1,7	-2,0	-2,1
Sysselsatte personer	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Arbeidsledighet (prosentpoeng)	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Lønn	0,0	-0,4	-1,0	-1,4	-1,9
Konsumprisindeksen	-0,1	-0,9	-1,5	-2,1	-2,5
Inflasjon (prosentpoeng)	-0,1	-0,8	-0,6	-0,5	-0,5
Husholdningenes disponible realinntekt	0,2	0,7	0,8	0,9	1,0
Husholdningens sparerate (prosentpoeng)	0,1	0,9	1,0	0,9	0,7
Importveid kronkurs	-1,3	-4,2	-5,4	-5,8	-6,2
Importpriser	-0,6	-3,1	-4,3	-4,9	-5,3

Den umiddelbare virkningen av en sterkere krone enn i referansebanen er at import- og eksportprisene, regnet i norske kroner, reduseres i tillegg til at prisene på norskproduserte varer hvor prisen bestemmes på verdensmarkedet går ned i Norge. Dette reduserer konsumprisene direkte, men også indirekte gjennom reduserte priser på produktinnsats og lavere lønninger. Hovedeffekten på lønningene er knyttet til virkningen av reduserte priser, men reallønna øker. Dermed øker realdisponibel inntekt i husholdningene. Med en per forutsetning uendret nominell rente, øker realrenten noe. Det bidrar til å redusere husholdningenes etterspørsel, til tross for inntektsøkningen. Mot slutten av beregningsperioden medfører imidlertid vedvarende høyere inntekter også gjennom høyere formuesinntekter, at konsumet blir høyere enn i referansebanen.

Kronestykinga fører til svekkelse av den kostnadmessige konkurransevnen. Dermed reduseres eksporten og importandelen øker. Svekket aktivitetsnivå bidrar til at næringsinvesteringene også reduseres. I beregningen reduseres BNP Fastlands-Norge fra og med 2006 med rundt 0,5 prosent, og sysselsettinga reduseres etter hvert nesten like mye. Konkurransetsatt virksomhet rammes hardest, og bruttoproduktet i industrien er i 2009 2,4 prosent lavere enn i referansebanen. Inflasjonen blir gjennomgående et halvt prosentpoeng lavere enn i referansebanen.

KPI-JAE

Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

samlet petroleumsutvinning som ligger noe under nivået i 2004. Selv om gassproduksjonen ventes å ta seg opp gjennom året, betyr redusert oljeutvinning mer. Gjennom 2006 ventes utvinningen av både olje og gass å øke, slik at utvinningsnivået anslås til vel 5 prosent høyere enn i 2005. Uvinnningen antas deretter å bli liggende om lag på samme nivå gjennom resten av prognoseperioden. For denne perioden legger vi til grunn at oljeutvinningen årlig avtar med vel 3 prosent, noe som motsvares av en antatt årlig vekst i

gassutvinningen på over 10 prosent. Dette er noe i overkant av anslagene gitt i RNB 2005, og må sees i sammenheng med at vi legger til grunn et klart høyere investeringsnivå fra 2006-2009.

Fortsatt sterk konsumvekst i husholdningene

Konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med 4,4 prosent fra 2003 til 2004, målt i faste priser. Konsumøkningen i fjor var på linje med veksten i hushold-

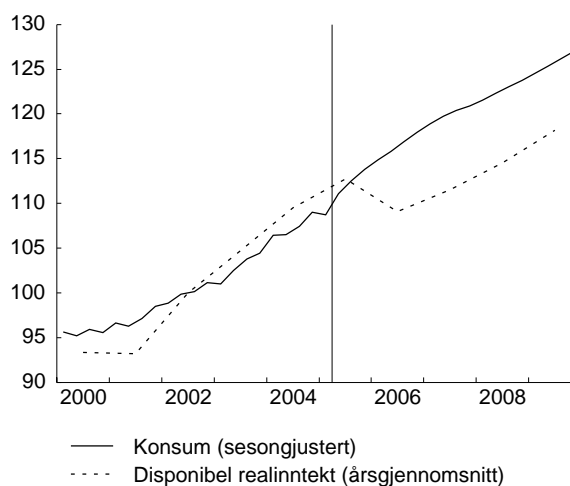
**Husholdningenes disponible realinntekter.
Prosentvis vekst fra året før**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Disponibel realinntekt inkl. aksjeutbytte	4,6	2,9	-3,2	2,2	2,7	3,2
Disponibel realinntekt ekskl. aksjeutbytte	3,9	3,2	2,1	1,5	2,4	3,1

ningenes disponible realinntekter på 4,6 prosent, eller 3,9 prosent når en holder de rekordhøye utbetalingene av aksjeutbytte utenfor (se egen tabell). De unormalt høye utbytteutbetalingene, som trolig i liten grad har stimulert konsumet, har blant annet sammenheng med tilpasninger til gjeninnføringen av utbytteskatt i 2006. Sesongjusterte tall viser en nedgang i husholdningenes konsum på 0,2 prosent i 1. kvartal i år regnet fra kvartalet før, etter en vekst på hele 1,4 prosent i 4. kvartal i fjor. Utviklingen kan forklares med sterk økning i bilkjøp på slutten av fjoråret, som ble motsvart av en nedgang på nyåret. Veksten i konsumet når en ser bort fra bilkjøpene var 0,4 og 1,2 prosent i henholdsvis 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år, og den underliggende konsumutviklingen er derfor sterk. Den sterke veksten i husholdningenes konsum gjennom de siste årene må ses i sammenheng med fall i (og det lave nivået på) realrenta i tillegg til god vekst i inntektene.

Veksten i husholdningenes disponible realinntekter vil i prognoseperioden 2005-2009 trolig bli redusert i forhold til 2004, også når en ser bort fra skattemotivert nedgang i utbytteutbetalinger. Dette finner sted til tross for noe sterkere vekst i lønnsinntektene og offentlige stønader gjennom perioden. Nedgang i netto formuesinntekter og høyere konsumprisvekst trekker realveksten i husholdningenes inntekter ned. Den kommende utbytteskatten og tilpasninger til denne, gjør utbytteanslagene svært usikre. Selv om veksten i disponibel realinntekt antas å bli lavere framover sammenlignet med 2004, vil konsumutviklingen likevel holde seg godt oppe i årene 2005 til 2007. Bortfallet av de skattemotiverte utbytteutbetalingene vil neppe ha noen konsumeffekter av betydning. Den forholdsvis sterke konsumveksten de kommende årene kan langt på vei forklares med utviklingen i realrenta. Selv om det nominelle rentenivået antas å bli noe høyere framover, vil likevel realrenta falle gjennom perioden 2005-2007 som følge av den økte konsumprisveksten. En realrentenedgang innebærer i seg selv at konsum i inneværende periode blir relativt billigere i forhold til konsum i neste periode, slik at husholdningene framskynder konsum til inneværende periode på bekostning av konsum i senere perioder. Utsikter til en viss økning i realrenta mot slutten av prognoseperioden bidrar til at konsumveksten da vil falle til rundt 2,5 prosent i både 2008 og 2009.

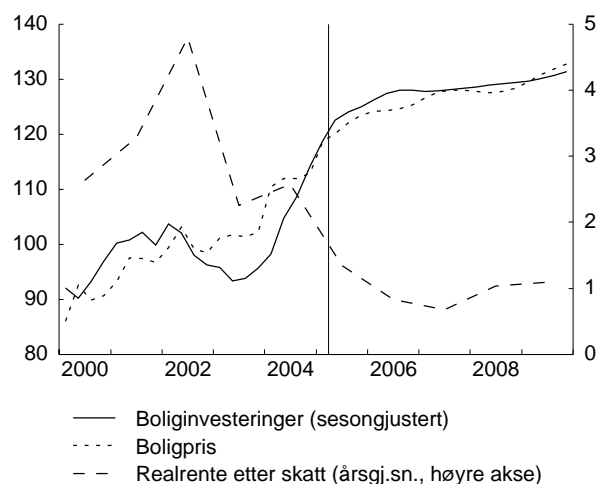
Med anslagene som her er lagt til grunn, vil spareraten komme ned fra et rekordhøyt nivå på 10,3 prosent

**Inntekt og konsum i husholdninger mv.
Volumindekser, 2002=100**

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Boligmarkedet

Venstre akse indekser, 2002=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

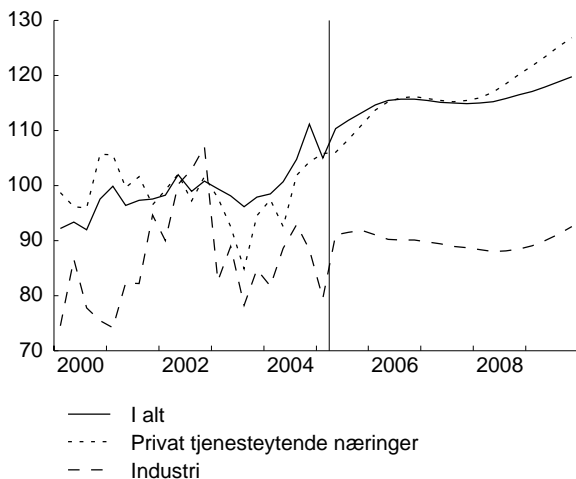
i 2004 til et historisk sett lavt nivå på rundt 1,5 prosent i 2007. Mot slutten av prognoseperioden vil spareraten komme noe opp igjen til rundt 2,5 prosent. Fallet i spareraten, sammen med vekst i boliginvesteringene gjennom prognoseperioden, vil gjenspeiles i et markant fall i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt nominelt, antas husholdningene å redusere sine nettofinansinvesteringer fra om lag 53 milliarder kroner i 2004 til nær -33 milliarder kroner i 2007. Nesten halvparten av denne nedgangen kan imidlertid tilskrives de anslåtte endringene i utbytteutbetalingene.

Avtagende vekst i boliginvesteringene

Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall økte boliginvesteringene, målt i faste priser, med hele 12,3 prosent i 2004, mot et fall på 5,3 prosent året før. Det ble igangsatt i underkant av 29 500 boliger i 2004, noe som tilsvarer en oppgang på rundt 31 prosent. De

Investeringer i Fastlands-Norge

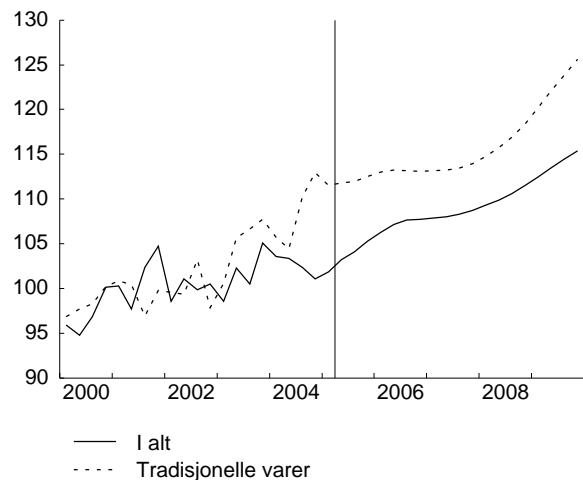
Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport

Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sesongjusterte tallene viser at boliginvesteringene vokste med hele 4,1 prosent i 1. kvartal i år. Også statistikk for igangsetting av nye boliger i første kvartal i år tyder på at den sterke oppgangen i boliginvesteringene siden slutten av 2003 blir videreført i 2005. Utsikter til klart fall i realrenta samt fortsatt vekst i realprisene på boliger i annenhåndsmarkedet, vil bidra til at årsveksten i boliginvesteringene blir på rundt 16 prosent i år.

Veksten i boliginvesteringene vil gradvis bremses opp i 2006. Den sterke veksten i investeringene siden slutten av 2003 bidrar til at boligkapitalen gjennom 2006 kommer opp på et ønsket (og meget høyt) nivå sett i relasjon til nivåene på realinntektene og realrenta. Veksten i boliginvesteringene blir dermed trolig nær null i 2007. Bruktboligprisene ventes å øke med noe under 8 prosent i 2005, altså en fortsatt sterk vekst i realprisene, men likevel klart lavere vekst enn i 2004. Veksten i bruktboligprisene antas å flate ytterligere ut gjennom resten av prognoseperioden, hovedsakelig som følge av økt realrente og moderat inntektsvekst.

Fortsatt vekst i investeringene i fastlandsnæringene

Bruttoinvesteringer i fastlandsnæringer økte med 6 prosent i fjor etter å ha passert et konjunkturtelt bunnpunkt sommeren 2003. Vi regner med at investeringsveksten fortsetter i 2005 med nesten samme styrke som i 2004. Nye tall for industriens investeringsplaner viser at bedriftene planlegger å øke sine investeringer ytterligere i 2005 i forhold til året før, men planene for 2006 peker ikke i retning av ytterligere økning. Også innen kraftforsyning var det høy investeringsvekst i 2004, men her forventes bare nivået å holde seg framover. Flere planer om utbygging av gasskraftverk og annen infrastruktur knyttet til innenlandsk bruk av naturgass, synes nå å kunne bli realisert – det første har oppstart allerede over sommeren i år. Derksom det skulle bli mange slike, kan andre større in-

dustriprosjekter tenkes å bli realisert både innen treforedling og annen tradisjonell norsk eksportindustri i årene framover. Vi har imidlertid ikke eksplisitt basert våre anslag på at slike prosjekter realiseres i stor skala i årene etter 2005.

Innen privat tjenesteytende næringer er det vekst i bruttoinvesteringene. Omfanget av ledige lokaler i forretningsbygg er redusert og drar opp veksten i investeringene. Innen varehandel har investeringsveksten vært høy og vi regner fortsatt med vekst framover, men i lavere tempo enn i 2005. Også innen bank og forsikring tror vi den generelle oppgangen i norsk økonomi og lønnsomheten i næringen tilsier høyere investeringer framover. Mer generelt er det erfaringsmessig grunn for å tro at oppgangen i norsk økonomi etter hvert vil bidra til økt behov for realkapital og dermed høyere bruttoinvesteringer i 2005 og 2006.

Våre beregninger viser at veksten i norsk økonomi vil avta når vi kommer fram til 2007 og at økonomien går inn i en lavkonjunktur i løpet av det påfølgende sommerhalvåret. Da vil også næringsinvesteringene avta, idet behovet for økt realkapital reduseres. Vi tror ikke at den moderate renteøkningen i slutten av 2005 vil ha særlig innvirkning på næringslivets investeringer. Det er først og fremst normale konjunkturbevegelser som driver den innværende investeringsoppgangen, og nedgangen i investeringene gjennom 2007 og 2008. I 2009 vil en ny konjunkturoppgang dra med seg nye investeringsprosjekter. Samlet sett må en kunne si at bevegelsene i investeringene er ganske moderate i årene framover tatt i betraktning at bruttoinvesteringer tradisjonelt er en volatil etterspørselskomponent. Hovedårsaken til dette er at vi forventer ganske moderate konjunkturbevegelser framover, dvs. at norsk økonomi verken blir utsatt for store ytre sjokk eller betydelige politikksjokk i årene framover.

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2004-2009. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2004	Prognoser										
		2005			2006			2007		2008		2009
		SSB	FIN	NB	SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB	NB	SSB
Realøkonomi												
Konsum i husholdninger mv.	4,4	4,1	4,1	4 1/4	4,0	3,0	3 3/4	3,2	2 1/2	2,2	2	2,5
Konsum i offentlig forvaltning	2,3	1,7	1,7	1 3/4	1,8	1,0	1 1/2	1,8	1 1/2	3,1	1 1/2	2,9
Bruttoinvestering i fast realkapital	9,1	12,5	9,4	..	1,5	-2,6	..	-2,6	..	-0,4	..	1,2
Utvinning og rørtransport ¹	12,3	25,0	21,7	25	-5,6	-15,0	- 5	-8,5	-2 1/2	-2,9	0	-2,7
Fastlands-Norge	6,1	6,9	3,2	7 1/4	4,0	..	6 1/2	-0,5	2 1/4	0,4	1/2	2,5
Næringer	6,0	4,2	4,6	..	5,7	3,6	..	-0,9	..	0,3	..	4,2
Bolig	12,3	15,7	11,0	..	3,4	-0,1	..	0,1	..	0,8	..	1,1
Offentlig forvaltning	-0,6	2,1	1,0	..	0,3	0,3	..	-0,2	..	0,0	..	0,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	4,1	3,9	3,7	4	3,4	2,3	3 3/4	2,2	2 1/4	2,1	1 3/4	2,6
Lagerendring ³	1,1	-0,1	0,0	0,0	..	0,0	..	0
Eksport	0,9	1,5	1,9	..	3,9	4,5	..	0,5	..	1,9	..	3,4
Råolje og naturgass	-0,5	0,0	-0,2	..	5,8	4,7	..	0,1	..	1,2	..	1,7
Tradisjonelle varer	3,0	3,4	4,9	5 1/2	1,4	4,2	3 1/2	0,1	3 1/2	2,7	3 1/2	5,7
Import	9,1	7,1	5,4	7 1/2	4,5	2,5	3 1/2	2,5	2 1/4	2,3	1 3/4	3,6
Tradisjonelle varer	11,0	5,9	4,8	..	4,5	3,2	..	2,3	..	2,1	..	3,8
Bruttonasjonalprodukt	2,9	3,1	3,2	3 3/4	2,8	2,2	3	0,9	2	1,7	2	2,3
Fastlands-Norge	3,5	3,8	3,6	4	2,3	2,0	3	1,1	2 1/4	1,8	2	2,6
Arbeidsmarked												
Sysselsatte personer	0,2	0,6	0,8	1 1/2	1,2	0,6	1 1/2	0,2	3/4	0,2	1/4	1,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,5	4,3	4,3	4	3,9	4,1	3 1/2	4,2	3 3/4	4,4	4	3,7
Priser og lønninger												
Lønn per normalsårsverk	3,8	3,7	3 1/4	4	3,5	3 3/4	4 1/2	3,5	4 3/4	3,3	4 3/4	3,5
Konsumprisindeksen (KPI)	0,4	1,5	1 1/4	1 1/4	2,3	1 3/4	2	2,4	2 1/4	2,1	2 1/2	2,0
KPI-JAE ⁴	0,3	1,2	1	1	2,3	1 1/2	1 3/4	2,4	2 1/4	2,0	2 1/2	1,9
Eksportpris tradisjonelle varer	7,9	1,3	-1,8	0,6	..	3,1	..	2,1
Importpris tradisjonelle varer	3,8	-1,5	-0,5	0,4	..	1,3	..	1,2
Boligpris ⁵	10,1	8,4	2,5	2,9	..	-0,3	..	3,0
Utenriksøkonomi												
Driftsbalansen, mrd. kroner	227,8	258,1	248,9	..	255,0	260,8	..	248,1	..	268,6	..	304,8
Driftsbalansen i prosent av BNP	13,5	14,1	13,5	12,7	..	13,2	..	14,2
MEMO:												
Husholdningenes sparerate (nivå)	10,3	9,1	8,5	..	2,4	4,1	..	1,4	..	1,9	..	2,6
Pengemarkedsrente (nivå)	2,0	2,2	2,3	2 1/4	2,5	3,2	3 1/4	2,5	4	2,5	4 3/4	2,5
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	4,2	4,0	4,3	4,4	..	4,4	..	4,4
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	257	301	300	..	286	285	..	292	..	310	..	337
Eksportmarkedsindikator	5,8	4,0	3,2	1,2	..	3,6	..	7,2
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	3,0	-2,7	..	-2 1/4	2,0	..	- 1/4	1,4	1/4	0,5	1/2	0,4

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁵ Selveier.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.⁷ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend⁸ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2 (2004-2005), (FIN), Norges Bank, anslag basert på terminrente og terminkurs, Inflasjonsrapport 1/2005 (NB).

Internasjonal nedgang gir lavere eksportvekst

I 2004 økte eksporten av tradisjonelle varer med 3 prosent sammenliknet med året før, mot 5,1 prosent i 2003. I 1. kvartal i år falt eksporten av tradisjonelle varer med 1,2 prosent sesongjustert, etter å ha vist avtakende vekst gjennom 2. halvår i fjor. Nedgangen i 1. kvartal skyldtes for en stor del redusert eksport av raffinerte oljeprodukter, som ble motsvart av redusert import av de samme varene.

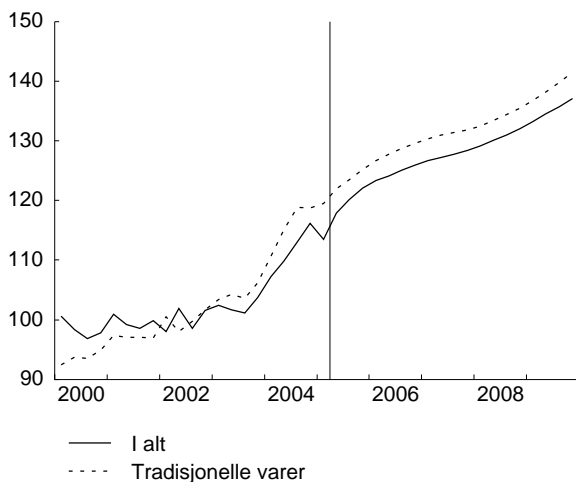
Eksportprisene på tradisjonelle varer steg markert gjennom fjoråret. Det er i tråd med en normal utvik-

ling i en internasjonal høykonjunktur. Kronesvekkelsen gjennom 2003 bidro også til denne utviklingen. Prisveksten fortsatte inn i 2005, med en økning på 1,1 prosent i 1. kvartal. Prisveksten gjennom fjoråret var særlig kraftig for metaller og kjemiske råvarer. Prisveksten på disse varene var imidlertid noe dempet i 1. kvartal i år.

Vi legger til grunn at internasjonal økonomi passerer konjunkturtoppen mot slutten av 2005, og deretter går inn i en moderat lavkonjunktur. Svakere internasjonal etterspørsel bidrar til at eksportveksten for tra-

Import

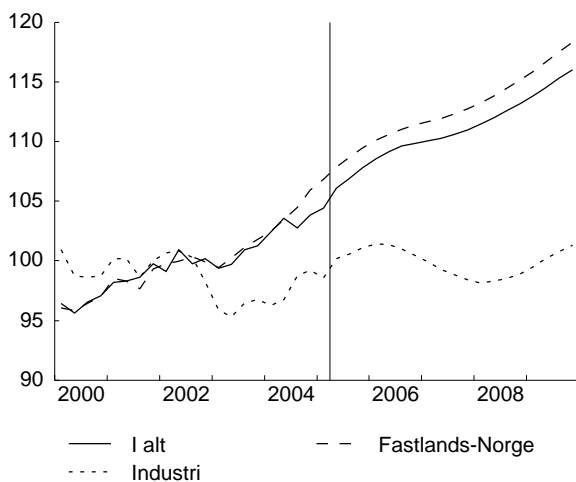
Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bruttonasjonalprodukt

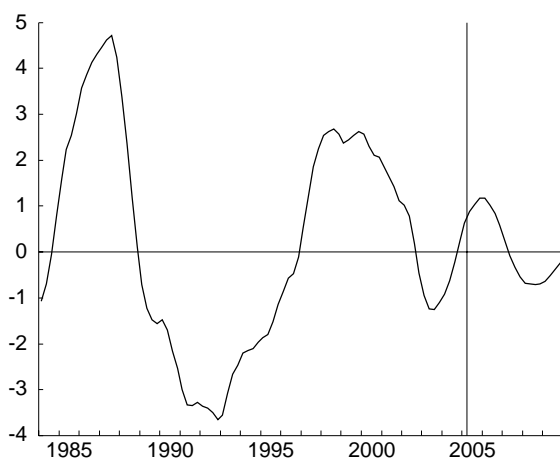
Sesongjusterte volumindekser, 2002=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge

Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

disjonelle varer avtar, fra 3,4 prosent i 2005 til nullvekst i slutten av 2006. Deretter tar eksportveksten seg markert opp mot slutten av prognoseperioden. Veksten i tradisjonell vareeksport ventes å holde seg noe lavere enn markedsveksten gjennom hele prognoseperioden. Det innebærer at eksportnæringenes markedsandeler faller. Avmatningen internasjonalt antas å føre med seg lavere råvarepriser. Prisene på kjemiske råvarer og metaller ventes å falle markert. Prisene på raffinerte petroleumsprodukter - bensin, diesel og fyringsolje - antas imidlertid å øke markert også gjennom den internasjonale lavkonjunkturen. Samlet ventes svak prisvekst på tradisjonell eksport, allerede fra slutten av 2005. I 2008 tiltar eksportveksten og eksportprisveksten, i takt med at internasjonale konjunkturer igjen peker oppover. Svekkelsen av krona bidrar også til dette.

Høy importvekst også i 2005

Importveksten i volum var 9 prosent i 2004 og for tradisjonelle varer var veksten hele 11 prosent. Grunnene til den sterke veksten i 2004 var dels sammensetningseffekter i etterspørselen, dvs. at økningen i innenlandsk bruk av varer og tjenester i Norge var særlig stor der hvor importandelen tradisjonelt er høy. Importveksten skyldes også at konkurranseutsatt virksomhet gjennom noen år hadde tapt betydelig konkurransevne selv om kronesvekkelsen fra 2003 til 2004 normaliserte situasjonen langt på vei. Endringen i kronekursen bidro til at importprisene økte betydelig fra 2003 til 2004.

Også i 2005 forventer vi at importvolumet vil øke betydelig, og fortsatt er det veksten i importtunge etterspørselskomponenter som bidrar. Særlig vil den sterke veksten i petroleumsinvesteringene i 2005 trekke opp importveksten. I samme retning trekker annen vekst i investeringene og veksten i husholdningenes konsum. I noen grad bidrar også den moderate prisveksten på importerte varer i 2005 til å vri husholdningenes forbruk over mot importkrevende varer og tjenester slik som f.eks. klær, skotøy, elektriske apparater og turisttrafikk (inkl. grensehandel). Styrkingen av kronekursen i første halvår 2005 bidrar til å forsterke dette, men vi legger til grunn at dette gradvis reverseres gjennom en svakere kronekurs de nærmeste par årene.

I 2006 er importveksten fortsatt ganske høy og om lag det doble av BNP-veksten, som er en tommelfingerregel for relasjonen mellom aggregert import og BNP-vekst. Når vi på aggregert nivå opplever at importveksten øker mye mer enn etterspørselen, skyldes det vridninger i etterspørselens sammensetning og relative priser som er normale over konjunktursyklusen. Når vi kommer over i nedgangskonjunkturen i 2007, dempes importveksten klart ifølge våre beregninger. Både i 2007 og 2008 er importveksten på drøye 2 prosent. Deretter tiltar importveksten noe, men den er fortsatt ganske lav i historisk sammenheng. Det skyldes våre

antakelser om svak vekst i investeringene i neste konjunkturoppgang bl.a. som følge av fortsatt nedgang i oljeinvesteringene.

Konjunkturoppgangen fortsetter inn i 2006

Norsk økonomi har nå vært inne i en konjunkturoppgang i to år og kom inn i en høykonjunktur mot slutten av 2004. Veksten i BNP for Fastlands-Norge var 3,5 prosent i fjor og vi forventer at veksten i 2005 blir om lag som i fjor, eller litt høyere. Dette er i tråd med våre tidligere anslag. Oppgangen i norsk økonomi er bredt basert og omfatter de fleste store næringsgruppene. Det var vekst i primærnæringene i 2004 og det forventes å fortsette i år. Det samme gjelder for industrien, hvor en svak internasjonal konjunkturoppgang sammen med økningen i oljeinvesteringene bidrar til å holde veksten oppe i år. Den sterke veksten i husholdningenes konsum bidrar til produktjonsvekst i privat tjenesteyting og økte boliginvesteringer trekker produksjonen innen bygge- og anleggsvirksomhet opp. Her bidrar også oppgangen i næringslivets investeringer til veksten.

Hva er det som vil kunne bidra til at veksten dempes i årene framover? For det første regner vi ikke med at økningen i oljeinvesteringene vil fortsette til neste år. Store prosjekter er i ferd med å bli avsluttet og det er lite trolig at nye prosjekter av tilstrekkelig størrelse kan kompensere fullt ut for dette, til tross for høy oljepris. Dessuten legger vi til grunn at finanspolitikken ikke vil gi etterspørselsstimulanser i 2006 og 2007, men snarere vil bidra til å dempe veksten i norsk økonomi. Vi legger også til grunn at pengepolitikken strammes noe til ved at rentene økes litt i andre halvår 2005. Viktigere er det imidlertid at våre beregninger viser at vekstimpulsene fra den pengepolitiske stimulansen som tok til i 2003, gradvis vil bli redusert og bidrar således til lavere vekst i husholdningenes konsum og boliginvesteringer i 2006 og 2007 etter noen år med svært høy vekst. Endelig tror vi at en moderat konjunkturedgang i utlandet vil redusere veksten i etterspørselen etter tradisjonelle norske produkter i utlandet, og dermed legge demper ikke bare på industriens vekst, men også på andre deler av næringslivet som har betydelig eksportvirksomhet. Alle disse momentene tilsier at veksten vil avta framover og vi anslår veksten i fastlandsøkonomien i 2006 til 2,3 prosent, som om lag tilsvarer anslått trendvekst. I 2007 anslås veksten til kun 1,1 prosent. Dette innebærer at mot midten av 2007 er norsk økonomi igjen tilbake i en konjunkturnøytral situasjon. En høykonjunktur av tre års varighet er kortere enn den sterke og langvarige høykonjunkturen fra 1997 til sommeren 2002. Mer interessant er det at den lavkonjunkturen vi har lagt bak oss, var så kortvarig og lite dyp. Skulle våre anslag for de nærmeste årene slå til, vil også den oppgangen vi er inne i, bli moderat mht. selve konjunkturutslaget (se figur for BNP-avvik fra trend).

Hvor dyp vil så lavkonjunkturen i 2008 og 2009 kunne bli? Vi tror det økte handlingsrommet for finanspolitiske stimulanser vil bidra til at nedgangen verken blir særlig dyp eller langvarig, jf. omtalen av finanspolitikken tidligere. En annen viktig faktor som bidrar til oppgangen i norsk økonomi er et antatt konjunkturoppsving i utlandet. Markedsveksten for tradisjonelle norske eksportprodukter tar seg opp gjennom slutten av 2008 og videre inn i 2009 og 2010, og det trekker med seg ny vekst i eksporten og industriproduksjonen. En viktig og svært usikker størrelse er utviklingen i oljeinvesteringene framover. Her har vi lagt til grunn negative vekstbidrag i alle årene etter 2005 og størst i 2007. Fra og med 2008 antar vi at de høye oljeprisene bidrar til å holde oljeinvesteringene ganske høye sett i historisk sammenheng, men vi forutsetter imidlertid ingen ny oppgang, snarere en svak nedgang. Ifølge våre beregninger blir derfor konjunkturoppgangen i 2009 og 2010 ganske svak og bringer oss omtrent tilbake til trendnivå for BNP Fastlands-Norge i 2010. I denne svake oppgangen er det imidlertid neppe særlig rom eller behov for stimulanser fra pengepolitikken siden vi antar at realrentene forblir lave i et mellomlangt perspektiv både i EMU-området og i Norge.

Lavere ledighet fram mot 2006 – så oppgang

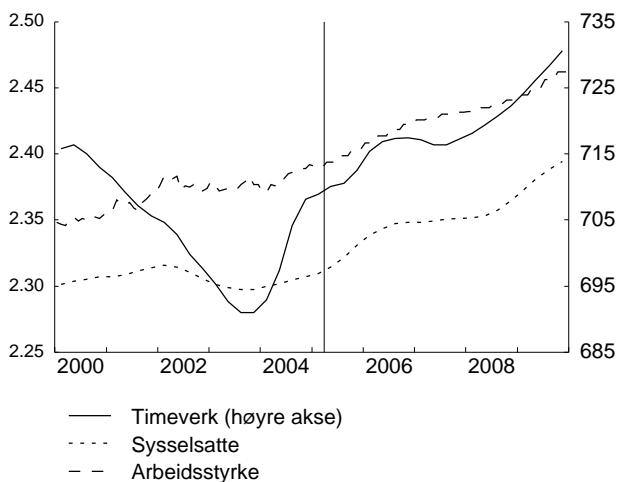
Sesongjusterte nasjonalregnskapstall viser en vekst i sysselsettingen på litt i underkant av 4000 personer – eller 0,2 prosent – fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Samlet sett for hele perioden siden konjunkturbunnen i 3. kvartal 2003, viser tallene en sysselsettingsvekst på om lag 10 000 personer. Denne økningen framstår som svak når en tar med i betraktningen at sysselsettingen falt med nesten 20 000 personer fra 2. kvartal 2002 – da konjunktursituasjonen var om lag den samme som i 1. kvartal i år – til konjunkturbunnen i 3. kvartal 2003, og at befolkningen i yrkesaktiv alder i følge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) har økt med 48 000 personer fra 2002 til 2004.

Noe av årsaken til den lave sysselsettingsveksten kan trolig tilskrives nedgangen i sykefraværet og økningen i overtid gjennom 2004. For et gitt arbeidskraftsbehov har nødvendigheten av å ansette nye i næringslivet dermed blitt redusert. En annen årsak kan være at antallet som arbeider midlertidig i Norge og som er ansatt i østeuropeiske bedrifter, har steget etter EU-utvidelsen i mai i fjor. Nasjonalregnskapets sysselsettingstall skal omfatte alle personer som har et ansettelsesforhold til en norsk bedrift, uansett om dette er en person som er registrert bosatt i landet eller ikke, og uansett lengden på ansettelsesforholdet. Personer som arbeider midlertidig i Norge og som er ansatt i en utenlandsk bedrift inngår derimot ikke, og regnes i stedet som tjenesteimport.

AKU måler bare sysselsettingen blant personer som bor fast i Norge eller som er antatt å bo i landet i minst seks måneder. Selv om det er stor usikkerhet i tallene kan forskjellen mellom sesongjusterte AKU-

Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk

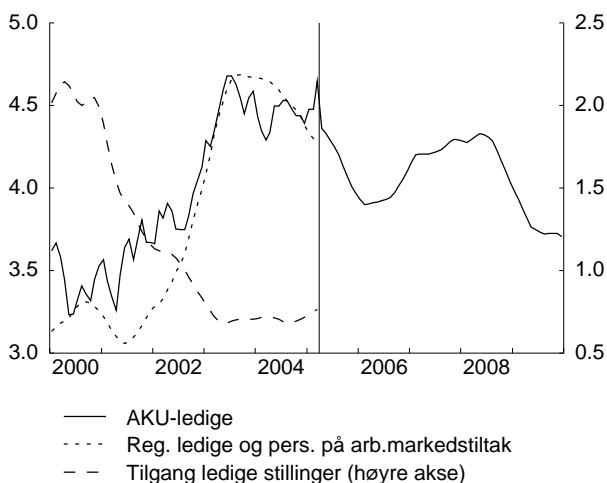
Millioner. Sesongjustert og glattet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilder: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

tall, som viser uendret sysselsettingen fra 4. kvartal 2004 til 1. kvartal 2005, og nasjonalregnskapet, som altså viser en vekst på 0,2 prosent i samme periode, tilskrives en økning i antallet ikke-registrert bosatte personer med ansettelsesforhold til norske bedrifter.

I følge sesongjusterte AKU-tall var 111 000 personer ledige i perioden februar-april i år - like mange som ved konjunkturbunnen i perioden juni-august 2003. Antallet registrerte ledige hos Aetat har derimot sunket noe. Fra utgangen av juni 2003 til utgangen av mai i år har både antallet ledige i alt og summen av ledige og personer på tiltak blitt redusert med 9000. Det er altså avvik mellom ledighetsstatistikken til AKU og Aetat til tross for at antallet ledige som oppgir til AKU at de bruker Aetat som viktigste metode for å søke etter arbeid, har økt markant. Forklaringen på dette synes å være relatert til den kraftige veksten i antall yrkeshemmede registrert i Aetat, blant annet som følge av at de har tatt over ansvaret for attføring

fra trykdeetaten. Mens yrkeshemmede regnes som ledige i AKU dersom de svarer at de er helt uten arbeid, har søkt arbeid siste fire uker og kan starte arbeid i løpet av to uker, holdes de utenfor ledighetsstatistikken til Aetat.

Det har vært en sterk vekst i produksjonen per timeverk og en enda sterkere vekst i produksjonen per sysselsatt så langt i oppgangskonjunktoren. Fortsatt høy produksjonsvekst framover mot konjunkturtoppen som vi venter tidlig i 2006, vil antakelig slå sterkere ut i sysselsettingstillene. Vi forventer over 40 000 flere sysselsatte personer i 2006 sammenlignet med i 2004. Dette vil redusere AKU-ledigheten fra et gjennomsnitt på 4,5 prosent i 2004 til 3,9 prosent i 2006. Starten på en internasjonal nedgangskonjunktur i andre halvår av 2005 og styrkingen av kronkursen gjennom 2004 og i første halvår av 2005, vil imidlertid bidra til å redusere antallet industriarbeidere i 2006 sammenlignet med et historisk sett allerede lavt nivå i 2004. Sysselsettingsveksten i denne perioden kommer først og fremst i de private tjenesteytende næringene, bygg- og anlegg og offentlig sektor. Nedgangskonjunktoren internasjonalt og reduserte oljeinvesteringer bidrar til at ledigheten stiger i 2007 og 2008. En viss sysselsettingsvekst i offentlig sektor demper oppgangen. Mot slutten av 2008 og i 2009 – da vi legger til grunn økt bruk av oljepenger i tråd med handlingsregelen – vil en kraftigere sysselsettingsvekst i offentlig sektor bidra til å redusere ledigheten. Vi anslår en ledighet i 2009 på 3,7 prosent, mot henholdsvis 4,2 og 4,4 prosent i 2007 og 2008.

Vedvarende lav lønnsvekst

Firekvarterals veksten i lønn per normalårsverk var 3,9 prosent i første kvartal i år - om lag det samme som veksten fra 2002 til 2003 og fra 2003 til 2004. En slik lønnsvekst må betraktes som moderat og reflekterer at næringslivets konkurransesituasjon og arbeidsmarkedet er svakt slik det vurderes av partene i arbeidslivet.

Årets mellomoppgjør er gjennomført uten konflikter, og for første gang siden 1990 ble LO og NHO enige uten hjelp fra Riksmeklingsmannen. Én grunn til dette er at det i et mellomoppgjør hovedsakelig forhandles om lønn og ikke om andre arbeidslivsordninger.

Som et ledd i et trepartssamarbeid mellom partene i arbeidslivet og myndighetene, blir det innført en obligatorisk tjenestepensjonsordning fra 1. januar 2006. Forskning viser at det er lønnsuttakerne som på sikt bærer kostnadene som påløper arbeidsgiverne ved slike arbeidslivsreformer, gjennom lavere lønnsvekst i etterkant av reformene. Det er imidlertid vanskelig å si presist hvor rask denne tilpasningen er. Som følge av innføringen av tjenestepensjonsordningen, legger vi til grunn at lønnsveksten allerede i 2006 blir noe lavere enn den ellers ville blitt, og at også lønnsveksten i 2007 modereres noe som følge av dette.

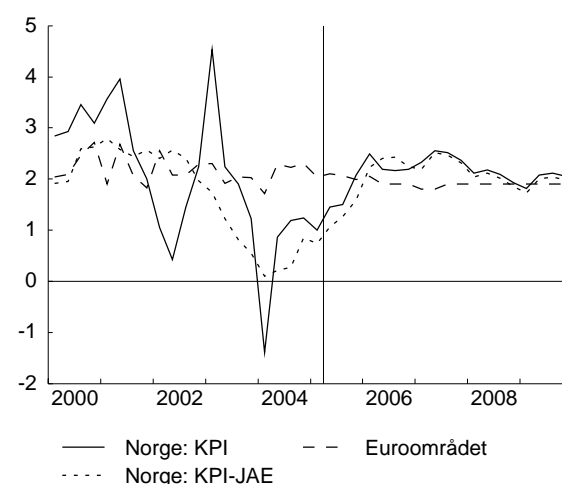
Store endringer i faktisk gjennomsnittlig arbeidstid for heltidsarbeidende har bidratt til svingninger i lønnsveksten de siste årene. Mens ferieutvidelsen i 2001 og 2002 bidro til å øke timelønningene, forklares den rekordlave veksten på 1,7 prosent i 2004 i hovedsak med at det var tre arbeidsdager mer i 2004 enn i 2003. Siden redusert langtidssykefravær ikke øker antall normalårsverk, men likevel øker den samlede lønnsutbetalingen, bidro nedgangen i sykefraværet gjennom 2004 til å øke veksten i lønn per normalårsverk. Lønn per timeverk skal i teorien ikke bli påvirket. Det er imidlertid uklart om nasjonalregnskapet i tilstrekkelig grad har fanget opp virkningen av redusert sykefravær på samlede lønnsutbetalinger i de private næringene. Lønnsveksten i 2004 har i såfall blitt undervurdert i de foreløpige nasjonalregnskapstallene. Det var også en klar nedgang i overtidsbruket i enkelte næringer i 2003, noe som har påvirket utviklingen i både lønn per normalårsverk og lønn per timeverk i 2003 og 2004.

Arbeidsinnvandring fra de nye medlemslandene i EU vil kunne bidra til å dempe lønnsveksten i årene som kommer. Enkelte yrkesgrupper er mer utsatt enn andre, men med den sentraliserte norske lønnsdannelsen vil utviklingen trolig påvirke de fleste. Blir konkurransen fra denne billige arbeidskraften for stor, kan det legge et press på selve lønnsdannelsessystemet. Det er imidlertid mer trolig at tiltak som demper konkurransepresset vil bli iverksatt. Vi har antatt at arbeidsinnvandringen vil få en viss innvirkning på ledigheten, og dermed bidra til å dempe lønnsveksten i prognoseperioden.

En svak utvikling i næringslivets lønnsomhet, fortsatt høyere ledighet enn det som ser ut til å være siktemålet til arbeidstakerorganisasjonene, samt lav prisvekst, bidrar til moderat lønnsvekst i hele prognoseperioden fram til og med 2009. I 2005 og 2006 antas ledigheten å synke, og prisveksten forventes å øke. Isolert sett trekker dette lønnsveksten opp. Nivået på ledigheten tilsier likevel en moderat lønnsvekst, og bidraget fra økt konsumprisvekst er begrenset. Nedgangen i sykefraværet og en tilbakevending i overtidsbruket gjennom 2004 vil påvirke lønnsveksten også i 2005. Vi antar at det lave nivået på langtidssykefraværet vil holde seg framover, noe som trekker lønn per normalårsverk opp i 2005. Mens veksten i lønn per normalårsverk fra 2004 til 2005 anslås til 3,7 prosent, antas timelønnsveksten bare å bli 3,2 prosent.

Deretter, i 2006 og 2007, vil industriens lønnsomhet svekkes klart, blant annet som følge av den internasjonale nedgangskonjunktoren, men også som følge av tjenestepensjonsordningen. Dette bidrar til å motvirke effekten av redusert ledighet og økt prisvekst i 2005 og 2006. Vi anslår at veksten i lønn per normalårsverk blir 3,5 prosent i både 2006 og 2007. Det positive konjunkturukslaget internasjonalt i 2008, og som fortsetter i 2009, vil bidra til å øke lønnsveksten mot

Konsumprisindeksen
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

slutten av prognoseperioden. Et høyere ledighetsnivå i 2007 og 2008 virker imidlertid dempende på lønningene. I 2008 og 2009 antas en lønnsvekst på henholdsvis 3,3 og 3,5 prosent. Med en prisvekst på om lag 2 prosent, innebærer våre lønnsanslag på om lag 3,5 prosent for hele prognoseperioden, en reallønnsvekst på rundt 1,5 prosent – omtrent som gjennomsnittlig produktivitetsvekst i samme periode.

Tiltagende inflasjon hvis krona svekkes framover

Som årsgjennomsnitt var veksten i konsumprisindeksen (KPI) i fjor rekordlave 0,4 prosent. En moderat reell avgiftsøkning ble motvirket av reduserte energipriser. Den underliggende prisveksten, målt ved KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), økte med bare 0,3 prosent, men mot slutten av fjoråret krøp 12-månedersveksten opp til 1,0 prosent. I årets tre første måneder holdt den seg på 0,7 prosent, men økte deretter til 1,1 prosent i mai. Gjennom årets fem første måneder har det vært en klar tendens til økt underliggende prisstigningstakt for tjenester og fiskevarer, mens andre norskproduserte varer har vist en fallende tendens når energivarer holdes utenfor.

Elektrisitetsprisene er en faktor som ofte har påvirket KPI markert. Mot normalt steg elektrisitetsprisene med nær 6 prosent fra april til mai i år, mens de i fjor falt litt. Dette alene bidro til å trekke 12-månedersveksten i KPI opp med $\frac{1}{4}$ prosentpoeng fra april til mai, hvor veksten da kom opp i 1,6 prosent. Av forskjellen i 12-månedersvekst på 0,5 prosentpoeng mellom KPI og KPI-JAE, kan 0,4 prosentpoeng tilskrives reelle avgiftsøkninger (i hovedsak momsøkningen fra nyttår på 1 prosentpoeng, for alle satser utenom for matvarer som gikk ned med 1 prosentpoeng) mens 0,1 prosentpoeng har opphav i litt høyere energipriser enn på samme tidspunkt i fjor.

En moderat vekst i lønningene er en faktor bak den lave konsumprisveksten i Norge for tiden. I fjor var veksten i timelønningene svært lav, men ligger an til å øke noe i tiden framover. Neste år vil innføringen av lovbestemt tjenestepensjon isolert sett trekke lønnskostnadene litt opp, og dermed bidra til høyere inflasjon.

En viktig årsak til den lave prisstigningen de senere årene har vært et stadig fall i prisene på importerte konsumvarer. Den negative prisstigningstakten for slike produkter ble i mai i år noe mindre enn måneden før, og bidro med det til at inflasjonstakten tok seg litt opp. Den nær kontinuerlige kronestyrkingen helt siden februar 2004 trekker, sammen med lave prisimpulser fra utlandet, i retning av lav prisvekst på importerte konsumvarer i norske butikker i tiden framover. Her vil imidlertid den videre utviklingen i kronekursen være en nøkkelfaktor. I våre prognoser antar vi at krona vil svekke seg gjennom prognoseperioden, men kraftigst gjennom andre halvår i år. En slik utvikling vil bidra til økt inflasjon framover. I følge beregningene kommer inflasjonen sommeren 2007 opp i om lag 2,5 prosent. Internasjonal lavkonjunktur og litt mindre svekkelse av krona bidrar deretter til at prisstigningen igjen reduseres, og til at veksten i KPI-JAE kommer noe ned og beveger seg rundt 2,0 prosent i 2008 og 2009. Det er ikke lagt inn noen store impulser fra energipriser eller avgiftsendringer i tiden framover, slik at utviklingen i KPI i stor grad antas å følge KPI-JAE.

Hvis krona ikke skulle svekke seg slik vi har antatt i referansebanen, men for eksempel holde seg på 8,00 kroner, vil det få klare effekter på inflasjonsanslagene våre. Med en slik valutakursforutsetning vil den importveide kronekursen som årsgjennomsnitt styrke seg med om lag 4 prosent i år og ytterligere 1 prosent neste år, for deretter å holde seg om lag uendret. Forutsatt den samme renteutviklingen som i referansebanen, vil årsveksten i KPI-JAE holde seg på om lag 1,5 prosent i hele prognoseperioden, med unntak for inneværende år hvor veksten vil komme ned i 1,0 prosent. Denne beregningen presenteres nærmere i en egen boks.

Overskuddet i utenriksøkonomien fortsetter

I 2004 hadde Norge et overskudd på vare- og tjenestebalansen på 238 mrd. kroner mot 212 mrd. kroner året før. Volumveksten i samlet import var i 2004 langt større enn veksten i samlet eksport, med 9,1 mot 0,9 prosent. Prisene på norske eksportvarer steg imidlertid langt kraftigere enn prisene på våre importvarer. Eksportprisene økte med hele 13,1 prosent, mens importen bare viste en prisvekst på 5,4 prosent. Denne bytteforholdsgevinsten bidro til at den prosentvise veksten i eksportverdien nesten ble like høy som veksten i importverdien. Årsaken til at overskudd på vare- og tjenestebalansen likevel økte, var at det i utgangspunktet var et stort overskudd i denne balansen. Ren-

te- og stønadsbalansen et viste underskudd på snaut 8 mrd kroner i 2004 slik at overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet ble på snaut 230 mrd. kroner.

I 1. kvartal 2005 fortsatte eksporten å vokse, både i volum og priser, mens importen viste redusert volum og en mindre prisvekst. Rente- og stønadsbalansen viste et underskudd på 4 mrd kroner. Det førte til et overskudd på driftsbalansen med utlandet i årets første kvartal på hele 73 mrd. kroner mot 65 mrd. kroner i kvartalet før.

Vi forventer at det høye overskuddet i utenriksøkonomien holder seg gjennom 2005, og gir et samlet overskudd på nær 250 mrd. kroner for året. En svakere vekst i eksporten enn i importen, samt en lavere prisvekst for norske eksportvarer i de neste årene fører til at overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet faller litt. Først i 2008 snur utviklingen i norsk favør, i første rekke som følge av økte oljepriser, samt priser på industrielle råvarer som kommer tidlig opp i den neste internasjonale konjunkturoppgangen. Utviklingen i rentebalansen, spesielt gjennom den stadige oppbyggingen av petroleumsfondet, bidrar også til å trekke overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet opp. I slutten av prognosebanen kommer overskuddet opp i over 300 mrd. kroner.

Virkninger av ulik innretning av finanspolitikken i 2008-2010

Siden innføringen av handlingsregelen for finanspolitikken våren 2001, har det skjedd en betydelig ekspansjon i finanspolitikken målt med strukturelt, oljekorrigert underskudd i prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge. I 2001 var underskuddet målt på denne måten 2,4 prosent og i 2005 forventer regjeringen at det skal bli 4,8 prosent, jf. RNB. Dersom en slavisk hadde fulgt den finanspolitiske handlingsregelens «krittstrek» om å bruke 4 prosent av Petroleumsfondet ved inngangen til budsjettåret, skulle underskuddet i 2005 bare ha vært 3,0 prosent. I så fall ville finanspolitikken ha vært vesentlig strammere i 2005 enn hva som faktisk er tilfellet.

Ifølge RNB vil finanspolitikken de nærmeste årene bli svakt kontraktiv slik at man nesten kommer tilbake til handlingsregelens krittstrek i løpet av 2007. Dette har vi lagt til grunn i våre prognoser. Ved utformingen av finanspolitikken i 2008 og 2009 er det derimot rom for økt budsjettunderskudd ifølge handlingsregelen. Konjunktursituasjonen er da trolig slik at en ekspansiv finanspolitikk da kan la seg gjennomføre uten at det må «motsvares» av en pengepolitisk tilstramming. I referansebanen økes budsjettunderskuddet (målt som ovenfor) med 8 mrd. kroner (i 2005 priser) ekstra i hvert av disse årene (og beregningsmessig også i 2010). Det betyr at budsjettunderskuddet i 2010 er 24 mrd. kroner større enn i 2007. Dette er litt høyere enn anslått i RNB og det skyldes at vi har litt høyere oljepriser i vår bane og dermed et litt større Petro-

**Virkning av balanserte budsjettimpulser (4 mrd.kroner):
økt offentlig konsum og høyere personskatter.
Uendret nominell rente. Avvik fra referansebanen i prosent**

	2008	2009	2010
Konsum i husholdninger mv.	-0,0	0,0	0,0
Konsum i offentlig forvaltning	0,9	1,8	2,6
Samlet konsum	0,3	0,5	0,8
Husholdningenes sparerate	-0,1	-0,3	-0,4
BNP Fastlands-Norge	0,2	0,4	0,7
- industri	0,1	0,2	0,2
Arbeidsledighet (prosentpoeng)	-0,2	-0,4	-0,6
Lønn	0,3	0,8	1,3
KPI-JAE	0,1	0,3	0,6
Importveid kronekurs	0,1	0,3	0,6
Pengemarkedsrente	0,0	0,0	0,0

leumsfond enn anslagene i RNB for disse årene. I prognoseberegningen har vi fordelt denne ekspansjonen likt mellom økt offentlig konsum og reduserte personskatter.

Det finnes en «uendelighet» av muligheter for ulike innretninger av denne finanspolitiske ekspansjonen. Vi analyserer bare to stiliserte alternativer.

- all budsjettsvekkelse finansierer økt sivil konsum i offentlig forvaltning
- all budsjettsvekkelse finansierer større skattelette for personer

Endringene skjer fra og med 2008 og vi viser virkningene for årene 2008 til 2010. Først vises resultatene fra en beregning hvor hele handlingsrommet brukes til å økte offentlig konsum under bibehold (initialt) av samme budsjettbalanse og samme nominelle styringsrente.

En balansert budsjettendring med større vekt på konsum i offentlig forvaltning og mindre skattelette, øker aktivitetsnivået i økonomi, reduserer arbeidsløsheten, øker lønns- og prisveksten og svekker kronekursen (i 2010 er krona 0,8 prosent svakere enn i referansebanen). Kronesvekkelsen skjer fordi norske priser øker, mens den nominelle renten er uendret. Prisveksten øker gradvis i forhold til i referansebanen og er 0,3 prosentpoeng høyere i alternativbanen i 2010. Grunnen til at det blir høyere aktivitet ved en balansert budsjettendring av denne typen, og særlig at arbeidsløsheten synker så mye, er at tjenesteproduksjon i offentlig forvaltning er mer arbeidsintensiv enn gjennomsnittlig produksjon i norsk økonomi. Dessuten vil en slik endring innebære at tilbudet av offentlig tjenester som er produsert innenlands øker, mens hvis en gir skattelette, vil husholdningene fordele konsumet på en rekke varer og tjenester, herunder slike som har høyt importinnhold. Sagt på en annen måte; dersom alle pengene brukes i sivil offentlig forvaltning, vil tilbudet av visse arbeidsintensive tjenester øke, mens ved skattelette, vil husholdningene selv velge hvilke

varer og tjenester de vil etterspørre. Denne etterspørselen vil rette seg mot et bredt spekter av varer og tjenester og mot sektorer med en annen produksjonsteknologi enn offentlig forvaltning. I tillegg kommer det forhold at husholdningene vil spare deler av skatteletten, noe som demper økningen i etterspørselen og produksjonen innenfor vår tidshorisont.

Beregningen hvor vi lar hele budsjettsvekkelsen gå til skattelette, gir de samme tallutslagene som vist ovenfor, men med motsatt fortegn. Beregninger på KVARTS viser at med det nivået på arbeidsløsheten som er i referansebanen, er virkningene symmetriske for så små impulser som vist her. Det er ikke så overraskende tatt i betraktning av at vi ser på en balansert budsjettendring hvor selve omallokeringen på budsjettet bare er 0,3 prosent av BNP Fastlands-Norge hvert år (dvs. nesten 1 prosent i 2010).

I forhold til vår referansebane vil ikke en årlig økning i inflasjonen på et par-tre tiendeler i seg selv kreve en pengepolitisk innstramning gjennom økte renter for å nå inflasjonsmålet på 2,5 prosent i 2009 eller 2010. Men våre inflasjonsanslag kan være feil, eller Norges Bank kan ha en annen oppfatning av situasjonen når de skal bestemme rentenivået høsten 2007 og dessuten vet hvilken finanspolitikk den daværende regjering har bestemt seg for. La oss derfor også analysere hvordan effektene blir dersom Norges Bank øker renten fra og med 2008 for å motvirke alle inflasjonsimpulsene som framkommer av alternativet i tabellen ovenfor. Her kan en innvende at Norges Bank er så framoverskuende at de ville satt opp renten tidligere og ikke ventet til januar 2008, men la oss nå tenke oss at de venter til budsjettet er endelig vedtatt i desember 2007. Impulsene er altså de samme som tidligere, men nå settes en rente som fører til at veksten i KPI-JAE er den samme som i referansebanen. Det forutsettes også at Norges Bank tror på den sammenhengen mellom styringsrente og inflasjon som er i dagens KVARTS-modell. Det er antakelig heller ikke riktig, men vi antar det her.

Med en renterespons på ett prosentpoeng høyere rente i hele beregningsperioden (dvs. at pengemarkedsrenten er 3,5 og ikke 2,5 prosent som i referansebanen) vil inflasjonen (målt med KPI-JAE) bli om lag den samme i de to banene (den minimale økningen i prisveksten første året har vi sett bort fra for å få en konstant renteøkning av presentasjonsmessige grunner). Høyere rente styrker krona med 1,4 prosent i forhold til referansebanen. Sammen med den økte kostnadsveksten som følge av et strammere arbeidsmarked, blir da industriproduksjonen (og annen konkurranseutsatt virksomhet) redusert selv om samlet BNP i fastlandsøkonomien ikke er særlig endret. Merk at siden økt sysselsetting i offentlig sektor slår ut i økt bruttoprodukt, går bruttoproduktet i fastlandsnæringene ned i denne banen. Vi ser nå også at samlet konsum er konstant, idet økningen i konsumet i offentlig

sektor motsvares av en tilsvarende nedgang i husholdningssektoren. Dette skyldes ikke bare skatteøkningen sammenliknet med referansebanen, men primært høyere rentenivå som øker spareraten etter en tid.

Igjen er det slik at en beregning med bare skattelette og ingen stimulans til offentlig konsum, gir nesten identiske utslag i tallene som over, men med motsatt fortegn. Det innebærer at med skattelette må nominelle renter senkes med ett prosentpoeng for at kronekursen skal svekkes så mye at inflasjonseffekten blir borte.

Samlet sett viser disse beregningene at vår forutsetning om fordelingen av budsjettekspansjonen på skattelette og utgiftsvekst fra og med 2008, har betydning for referansebanen. En sterkere vekt på økt offentlig forbruk ville øke inflasjonen noe, men ikke så mye at inflasjonen vil bli høyere enn inflasjonsmålet i vår referansebane. Skulle en derimot mene at norsk økonomi i 2008 og 2009 vil ha en inflasjon nær målet, vil rentepolitikken måtte justeres avhengig av budsjettinnretning i disse årene, selv med den samme initiale budsjettimpulsen.

**Virkning av balanserte budsjettimpulser (4 mrd.kroner):
økt offentlig konsum og høyere personskatter.
Økt rente. Avvik fra referansebanen i prosent**

	2008	2009	2010
Konsum i husholdninger mv.	-0,5	-1,1	-1,6
Konsum i offentlig forvaltning	0,9	1,8	2,6
Samlet konsum	-0,0	-0,1	0,0
Husholdningenes sparerate	-0,2	-0,0	0,3
BNP Fastlands-Norge	0,0	-0,1	-0,2
- Industri	0,0	-0,4	-0,7
Arbeidsløshet (prosentpoeng)	-0,2	-0,3	-0,4
Lønn	0,2	0,5	0,8
KPI-JAE	0,1	0,1	0,1
Importveid kronekurs	-0,1	-1,1	-1,4
Pengemarkedsrente	1,0	1,0	1,0

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2002-priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert							
	2003	2004	03.2	03.3	03.4	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	700 911	731 886	174 405	176 603	177 678	181 107	181 171	182 835	185 452	185 017
Konsum i husholdninger	670 511	699 551	166 879	168 976	169 924	173 124	173 181	174 721	177 189	176 754
Varekonsum	370 473	389 670	92 420	93 736	93 892	96 607	96 289	97 054	98 612	97 151
Tjenestekonsum	289 095	296 947	71 933	72 480	73 245	73 474	73 835	74 390	75 004	75 822
Husholdningenes kjøp i utlandet	29 451	33 041	7 130	7 454	7 554	8 017	8 155	8 206	8 708	8 893
Utlendingers kjøp i Norge	-18 507	-20 107	-4 603	-4 693	-4 767	-4 974	-5 099	-4 929	-5 135	-5 111
Konsum i ideelle organisasjoner	30 400	32 336	7 526	7 627	7 755	7 984	7 989	8 114	8 264	8 263
Konsum i offentlig forvaltning	343 136	350 879	85 905	85 922	86 102	87 001	87 849	87 862	88 041	88 698
Konsum i statsforvaltningen	182 469	188 440	45 681	45 622	45 745	46 784	47 276	47 148	47 260	47 501
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	152 825	158 940	38 239	38 233	38 351	39 370	39 864	39 808	39 926	40 245
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 644	29 500	7 442	7 389	7 394	7 414	7 412	7 340	7 333	7 256
Konsum i kommuneforvaltningen	160 667	162 439	40 223	40 301	40 358	40 217	40 573	40 715	40 781	41 198
Bruttoinvestering i fast realkapital	269 218	293 758	68 687	68 348	63 534	69 125	70 308	73 602	80 612	74 619
Utvinning og rørrtransport	62 411	70 070	16 226	16 586	15 399	16 533	16 902	17 466	19 170	17 540
Tjenester tilknyttet utvinning	-2 003	916	353	87	-3 028	39	65	74	738	168
Utenriks sjøfart	1 878	3 174	257	828	-592	473	95	693	1 913	1 402
Fastlands-Norge	206 931	219 598	51 851	50 846	51 755	52 079	53 246	55 370	58 792	55 508
Fastlands-Norge eksklusiv offentlig forvaltning	160 540	173 469	40 214	38 550	40 423	41 350	41 820	44 306	46 163	45 297
Næringer	108 146	114 607	27 289	25 565	27 176	27 751	27 330	29 274	30 372	28 858
Industri og bergverk	18 916	19 901	5 051	4 445	4 816	4 645	5 035	5 279	5 021	4 518
Annen vareproduksjon	22 214	22 974	5 485	5 758	5 235	5 460	5 532	5 544	6 471	5 192
Tjenesteproduksjon	67 015	71 732	16 753	15 361	17 125	17 647	16 763	18 451	18 879	19 148
Boliger (husholdninger)	52 394	58 862	12 925	12 985	13 247	13 599	14 490	15 032	15 792	16 438
Offentlig forvaltning	46 391	46 130	11 637	12 296	11 332	10 729	11 427	11 063	12 629	10 212
Lagerendring og statistiske avvik	3 365	17 355	-4 137	881	1 179	1 925	6 936	3 846	3 564	7 264
Bruttoinvestering i alt	272 582	311 114	64 550	69 228	64 713	71 050	77 244	77 448	84 176	81 883
Innenlandsk sluttanvendelse	1 316 630	1 393 879	324 859	331 753	328 494	339 158	346 263	348 145	357 669	355 598
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	1 250 978	1 302 364	312 161	313 371	315 535	320 187	322 266	326 067	332 285	329 224
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	389 527	397 009	97 542	98 219	97 434	97 729	99 276	98 926	100 669	98 910
Eksport i alt	634 110	640 028	159 697	156 867	164 010	161 646	161 332	159 749	157 720	159 025
Tradisjonelle varer	192 944	198 825	48 488	48 934	49 414	48 500	47 928	50 582	51 816	51 175
Råolje og naturgass	272 223	270 986	70 357	66 750	67 377	70 829	69 600	67 104	63 821	65 130
Skip og plattformar	17 075	9 125	3 243	3 516	7 985	2 744	3 314	1 760	1 307	520
Tjenester	151 868	161 092	37 609	37 667	39 234	39 572	40 491	40 303	40 777	42 200
Samlet anvendelse	1 950 740	2 033 908	484 557	488 620	492 503	500 803	507 595	507 893	515 390	514 624
Import i alt	425 921	464 722	105 914	105 308	108 033	111 717	114 308	117 729	120 995	118 110
Tradisjonelle varer	279 071	309 827	69 664	69 266	71 015	73 990	76 945	79 444	79 374	79 885
Råolje og naturgass	1 796	1 723	376	326	340	170	500	586	491	711
Skip og plattformar	12 255	12 620	2 817	3 061	2 588	3 144	2 497	3 047	3 932	1 351
Tjenester	132 799	140 552	33 057	32 655	34 090	34 413	34 366	34 652	37 198	36 163
Bruttonasjonalprodukt	1 524 818	1 569 186	378 642	383 312	384 470	389 086	393 287	390 164	394 395	396 514
Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 221 253	1 264 361	303 748	306 664	308 504	310 666	313 590	316 622	321 099	323 851
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	303 565	304 825	74 895	76 648	75 966	78 420	79 697	73 543	73 296	72 663
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 069 674	1 106 220	266 110	268 455	270 728	272 090	274 660	277 582	280 740	284 222
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	824 210	855 804	204 854	206 980	208 937	209 804	212 094	214 838	217 861	221 028
Industri og bergverk	145 667	148 107	36 074	36 526	36 636	36 453	36 622	37 393	37 559	37 320
Annen vareproduksjon	111 257	117 269	27 525	28 004	28 214	28 678	29 110	29 485	29 857	31 347
Tjenesteproduksjon	567 286	590 427	141 255	142 450	144 087	144 673	146 361	147 959	150 445	152 360
Offentlig forvaltning	245 464	250 416	61 256	61 475	61 791	62 286	62 567	62 744	62 879	63 195
Korreksjonsposter	151 580	158 141	37 638	38 209	37 775	38 577	38 930	39 039	40 359	39 628

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2002-priser. Prosentvis endring fra foregående periode

	Ujustert		Sesongjustert							
	2003	2004	03.2	03.3	03.4	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	3,0	4,4	1,5	1,3	0,6	1,9	0,0	0,9	1,4	-0,2
Konsum i husholdninger	2,8	4,3	1,6	1,3	0,6	1,9	0,0	0,9	1,4	-0,2
Varekonsum	3,5	5,2	2,6	1,4	0,2	2,9	-0,3	0,8	1,6	-1,5
Tjenestekonsum	1,4	2,7	0,8	0,8	1,1	0,3	0,5	0,8	0,8	1,1
Husholdningenes kjøp i utlandet	7,7	12,2	-2,2	4,5	1,3	6,1	1,7	0,6	6,1	2,1
Utlendingers kjøp i Norge	1,3	8,6	4,3	2,0	1,6	4,3	2,5	-3,3	4,2	-0,5
Konsum i ideelle organisasjoner	7,1	6,4	0,2	1,3	1,7	3,0	0,1	1,6	1,8	0,0
Konsum i offentlig forvaltning	1,4	2,3	0,7	0,0	0,2	1,0	1,0	0,0	0,2	0,7
Konsum i statsforvaltningen	1,0	3,3	0,5	-0,1	0,3	2,3	1,1	-0,3	0,2	0,5
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	1,6	4,0	0,6	0,0	0,3	2,7	1,3	-0,1	0,3	0,8
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,9	-0,5	0,3	-0,7	0,1	0,3	0,0	-1,0	-0,1	-1,1
Konsum i kommuneforvaltningen	1,8	1,1	1,0	0,2	0,1	-0,3	0,9	0,3	0,2	1,0
Bruttoinvestering i fast realkapital	-2,0	9,1	-0,1	-0,5	-7,0	8,8	1,7	4,7	9,5	-7,4
Utvinning og rørtransport	16,9	12,3	14,3	2,2	-7,2	7,4	2,2	3,3	9,8	-8,5
Tjenester tilknyttet utvinning	-39,7	-75,3	..	-101,3	65,5	13,7	896,6	-77,2
Utenriks sjøfart	-50,7	69,0	-81,4	221,8	-171,4	-180,0	-79,9	629,7	176,1	-26,7
Fastlands-Norge	-2,2	6,1	-1,4	-1,9	1,8	0,6	2,2	4,0	6,2	-5,6
Fastlands-Norge eksklusiv offentlig forvaltning	-5,0	8,1	-2,7	-4,1	4,9	2,3	1,1	5,9	4,2	-1,9
Næringer	-4,9	6,0	-2,7	-6,3	6,3	2,1	-1,5	7,1	3,7	-5,0
Industri og bergverk	-16,6	5,2	7,6	-12,0	8,4	-3,6	8,4	4,8	-4,9	-10,0
Annen vareproduksjon	19,4	3,4	-3,1	5,0	-9,1	4,3	1,3	0,2	16,7	-19,8
Tjenesteproduksjon	-7,5	7,0	-5,4	-8,3	11,5	3,1	-5,0	10,1	2,3	1,4
Boliger (husholdninger)	-5,3	12,3	-2,5	0,5	2,0	2,7	6,5	3,7	5,1	4,1
Offentlig forvaltning	9,2	-0,6	3,4	5,7	-7,8	-5,3	6,5	-3,2	14,1	-19,1
Lagerendring og statistiske avvik	-81,1	415,8	-194,1	-121,3	33,9	63,3	260,3	-44,6	-7,3	103,8
Bruttoinvestering i alt	-6,8	14,1	-11,7	7,2	-6,5	9,8	8,7	0,3	8,7	-2,7
Innenlandsk sluttanvendelse	0,4	5,9	-1,6	2,1	-1,0	3,2	2,1	0,5	2,7	-0,6
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	1,6	4,1	0,8	0,4	0,7	1,5	0,6	1,2	1,9	-0,9
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,2	1,9	1,1	0,7	-0,8	0,3	1,6	-0,4	1,8	-1,7
Eksport i alt	1,6	0,9	3,8	-1,8	4,6	-1,4	-0,2	-1,0	-1,3	0,8
Tradisjonelle varer	5,1	3,0	5,0	0,9	1,0	-1,8	-1,2	5,5	2,4	-1,2
Råolje og naturgass	-0,6	-0,5	3,4	-5,1	0,9	5,1	-1,7	-3,6	-4,9	2,1
Skip og plattformar	33,2	-46,6	39,1	8,4	127,1	-65,6	20,8	-46,9	-25,8	-60,2
Tjenester	-1,5	6,1	0,6	0,2	4,2	0,9	2,3	-0,5	1,2	3,5
Samlet anvendelse	0,8	4,3	0,1	0,8	0,8	1,7	1,4	0,1	1,5	-0,1
Import i alt	2,2	9,1	-0,7	-0,6	2,6	3,4	2,3	3,0	2,8	-2,4
Tradisjonelle varer	4,3	11,0	0,8	-0,6	2,5	4,2	4,0	3,2	-0,1	0,6
Råolje og naturgass	9,9	-4,1	-51,4	-13,3	4,2	-49,9	193,6	17,2	-16,2	44,8
Skip og plattformar	-18,6	3,0	-25,7	8,7	-15,4	21,5	-20,6	22,0	29,1	-65,6
Tjenester	0,1	5,8	0,2	-1,2	4,4	0,9	-0,1	0,8	7,3	-2,8
Bruttonasjonalprodukt	0,4	2,9	0,3	1,2	0,3	1,2	1,1	-0,8	1,1	0,5
Fastlands-Norge (markedsverdi)	0,7	3,5	0,8	1,0	0,6	0,7	0,9	1,0	1,4	0,9
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	-1,0	0,4	-1,5	2,3	-0,9	3,2	1,6	-7,7	-0,3	-0,9
Fastlands-Norge (basisverdi)	0,6	3,4	0,8	0,9	0,8	0,5	0,9	1,1	1,1	1,2
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	0,8	3,8	0,9	1,0	0,9	0,4	1,1	1,3	1,4	1,5
Industri og bergverk	-3,9	1,7	-0,7	1,3	0,3	-0,5	0,5	2,1	0,4	-0,6
Annen vareproduksjon	-3,5	5,4	0,4	1,7	0,7	1,6	1,5	1,3	1,3	5,0
Tjenesteproduksjon	3,0	4,1	1,5	0,8	1,1	0,4	1,2	1,1	1,7	1,3
Offentlig forvaltning	-0,1	2,0	0,3	0,4	0,5	0,8	0,5	0,3	0,2	0,5
Korreksjonsposter	1,6	4,3	0,7	1,5	-1,1	2,1	0,9	0,3	3,4	-1,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2002=100

	Ujustert		Sesongjustert							
	2003	2004	03.2	03.3	03.4	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,6	103,3	102,1	102,3	102,5	102,8	103,4	103,5	103,9	103,4
Konsum i offentlig forvaltning	103,8	105,8	103,3	103,9	104,3	104,5	105,4	106,4	107,2	107,0
Bruttoinvestering i fast kapital	100,7	103,6	100,5	101,7	101,9	100,8	104,0	104,5	105,3	104,7
Fastlands-Norge	100,3	103,5	100,2	101,4	101,3	100,5	104,3	104,5	105,1	104,3
Innenlandsk sluttanvendelse	102,5	104,0	101,1	102,4	103,4	104,3	102,9	104,2	105,2	104,8
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	102,5	104,0	102,1	102,6	102,8	102,9	104,1	104,4	105,0	104,5
Eksport i alt	101,7	115,1	99,3	102,2	103,4	107,2	112,6	119,3	121,6	122,8
Tradisjonelle varer	97,8	105,5	97,6	97,6	99,9	104,8	103,6	106,2	107,4	108,6
Samlet anvendelse	102,3	107,5	100,5	102,3	103,4	105,2	106,0	108,9	110,2	110,3
Import i alt	101,7	107,3	99,7	103,4	104,6	106,7	106,1	107,6	108,4	108,8
Tradisjonelle varer	100,4	104,2	98,9	101,3	102,6	104,4	103,9	104,4	104,1	104,1
Bruttonasjonalprodukt	102,4	107,6	100,7	102,0	103,0	104,8	106,0	109,3	110,7	110,8
Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,0	103,3	102,3	101,9	102,1	102,3	103,4	104,2	104,2	103,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert							
	2003	2004	03.2	03.3	03.4	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,6	0,7	-0,8	0,2	0,2	0,3	0,6	0,1	0,4	-0,5
Konsum i offentlig forvaltning	3,8	2,0	-0,2	0,5	0,5	0,1	0,9	0,9	0,8	-0,2
Bruttoinvestering i fast kapital	0,7	2,9	1,8	1,2	0,2	-1,0	3,1	0,6	0,8	-0,6
Fastlands-Norge	0,3	3,2	1,8	1,2	-0,1	-0,7	3,7	0,2	0,6	-0,8
Innenlandsk sluttanvendelse	2,5	1,4	-1,8	1,2	1,0	0,9	-1,3	1,2	1,0	-0,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,5	1,5	-0,2	0,5	0,2	0,1	1,2	0,3	0,5	-0,4
Eksport i alt	1,7	13,1	-2,9	2,9	1,2	3,7	5,0	6,0	1,9	1,0
Tradisjonelle varer	-2,2	7,9	1,4	0,0	2,4	5,0	-1,2	2,6	1,1	1,1
Samlet anvendelse	2,3	5,1	-2,2	1,8	1,1	1,8	0,7	2,8	1,2	0,1
Import i alt	1,7	5,4	1,0	3,7	1,2	2,0	-0,6	1,4	0,8	0,3
Tradisjonelle varer	0,4	3,8	0,1	2,4	1,3	1,8	-0,5	0,5	-0,3	0,0
Bruttonasjonalprodukt	2,4	5,0	-3,0	1,3	1,0	1,7	1,1	3,2	1,3	0,1
Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,0	1,3	0,6	-0,4	0,2	0,2	1,1	0,7	0,0	-0,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.